

TEORIE AGRESE

Anna Ličmanová

Agrese je v psychologicko-sociologickém pojetí chování, které vědomě a se záměrem ubližuje, násilně omezuje svobodu a poškozují jiné osoby nebo věci.

Agrese, ať již fyzická či verbální, může vzniknout v afektu nebo se může jednat o agresi instrumentální (úmyslný faul při sportu).

Sklon k útočnému jednání, které se transformuje do různých podob, se nazývá **agresivita**.

Rozeznáváme více typů

agrese:

- z hlediska formy:

myšlenková, verbální, fyzická

- z hlediska povahy a kontextu příčin:

**afektivní, instrumentální +
nově šikanování**

- z hlediska zaměření:

**proti osobám, věcem, nebo
na jiný objekt, než který byl spouštěčem**

Agresivita

- Rys osobnosti (vnitřní pohotovost jednat útočně)
- Je to sklon k **útočnému jednání**.
- V přírodě je to přirozená a nutná vlastnost živočichů, aby přežili.
- Je to způsob reakce na podkladě **strachu**, přání, **heredity**, opuštění nebo tyranie.

Ovlivňující faktory

- hlučné prostředí, čtvrť bydliště
- tělesná (fyzická) nepohodlnost
- dav (městská hromadná doprava, fotbaloví fanoušci), teplo
- škola, kamarádi, počítačové hry, filmy
- skupiny a mocenské struktury
- vzrušení (vztek, afekt, bezmocnost a jiné emoce)
- narušení osobní a intimní zóny jedince
- anonymita
- hlad, žízeň
- více různých faktorů dohromady

Teorie agrese

1. Vrozená agrese

V první polovině 20. st. prezentuje Freudova psychoanalytická koncepce vznik agrese na základě existence dvou soupeřících instinktů v lidské osobnosti - Libido a Thanatos.

V roce 1950 na základě etologických studií ptáků a ryb Konrad Lorenz shledává původ agrese v genetických faktorech. Také je autorem tzv. *hydraulického modelu katarze*.

2. Reaktivní teorie agrese

Agrese je reakcí na vnější nebo vnitřní podněty. Dollard sestavil nejproslulejší hypotézu frustrace-agrese, kdy je agrese důsledkem frustrace a frustrace vede k agresi.

Kritika Bandury odkazuje na odlišnost reakcí jedince na frustrující situace při dosahování cílů (mohou i motivovat). Seligman poukazuje, že dlouhodobá frustrace může vést naopak k pasivitě (případně ke stavu tzv. naučené bezmocnosti).

3. Naučené chování

Agrese je naučeným vzorcem sociálního chování. Způsob reagování na opakující se situaci je naučený a vyvolává agresivní chování za účelem zisku. Průkopníkem této teorie je Bandura (70. léta 20.st.), který empiricky i experimentálně doložil význam tří činitelů při učení se agresivních vzorců chování:

- averzivní zkušenost
- předvídané zisky
- pozorování jiných agresorů

Kooperace

- neboli spolupráce je druh sociální interakce. Jedná se o základní formu sociálního chování.
 - Spolupráce znamená společné úsilí zaměřené na dosažení prospěchu všech, kteří se na něm podílejí. Opakem spolupráce je konkurence.
- 1) Můj základní postoj je: „**Já jsem ok, ty jsi ok.**“ (Eric Berne)
 - 2) Každý má určité představy, které musí umět nabídnout, protože jsou důležité.
 - 3) Každý má zcela speciální schopnosti, které jsou pro tým užitečné.
 - 4) Každý je zodpovědný za to, co dělá, ale také za to, co nedělá.
 - 5) Respektuji mínění druhých.
 - 6) Nikdy nespouštím ze zřetele cíl.
 - 7) Čím více souhlasím s prací ostatních, tím lepší bude výkon skupiny.
 - 8) Tvořivost je lepší než jednokolejnost.
 - 9) Konflikty, jsou-li produktivně urovnány, podporují výsledek skupiny.

Použitá literatura

- Univerzita Karlova. *Velký sociologický slovník. I, A-O. 1. vyd.* Praha : Karolinum, 1996. 747 s. ISBN 80-7184-164-1.
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník.* Praha : Portál, 2001. 286 s. ISBN 80-7178-535-0.
- HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie.* Přel. Irena Štěpaníková. 2. vyd. Praha : Portál, 2000. 165 s. ISBN 80-7178-415-X.